

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum in Christo sit tantum vna filiatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

rum natura, sed tantum in actu animæ componē-
tis & diuidentis, & sic esse attribuitur omni ei de
quo potest propositio formari, siue sit ens, siue pri-
uatio estis: dicimus enim cæcitate esse. Alio mo-
do esse dicitur actus entis in quantum est ens, id-
est, quo denominatur aliquid ens actu in rerū na-
tura, & sic esse non attribuitur nisi rebus ipsis, que
in decem generibus continentur, unde ens a tali
esse dictum per decem genera diuiditur: sed hoc
esse attribuitur alicui dupliciter. Vno modo, ut si-
cut ei quod proprie, & vere habet esse, uel est, &
sic attribuitur soli substantiæ per se subsistenti, vn-
de quod uere est, dicitur substantia in 1. phys. Om-
nia uero quæ non per se subsistunt, sed in alio, &
cum alio, siue sint accidentia, siue formæ substan-
tiales, aut quælibet partes non habet esse, ita ut ip-
sæ uere sint, sed attribuitur eis esse. Alio modo, i-
ur quo aliquid est, sicut albedo dicitur esse, non quia
ipsa in se subsistat, sed quia ea aliquid habet esse albū.
Esse ergo proprie & uere non attribuitur nisi rei per
se subsistenti, huic aut attribuitur esse duplex. Vnū
scilicet esse relutans ex his, ex quibus eius unitas
integratur, quod propriū est esse suppositi substan-
tiale. Aliud esse est supposito attributum præter ea
quæ integrant ipsam, quod est esse superadditum,
scilicet accidentale, ut esse album attribuitur Sorti
cum dicitur, Sortes est albus. Quia ergo in Christo po-
nimus unam rem subsistentem tantum, ad cuius in-
tegritatem concurrunt etiam humanitas, quæ unum
suppositum est utriusque nature, ideo oportet di-
cere quod esse substantiale, quod proprie attribuitur
supposito in Christo, est unum tantum, habet aut
unitatem ex ipso supposito, & non ex naturis. Si ta-
men ponatur humanitas a diuinitate separari, tunc
humanitas suum esse habebit aliud ab esse diuino.
Non enim impeditur quia proprium esse haberet, ni-
si hoc quod non erat per se subsistens, sicut si arca
esset quoddam individuum naturale ipsa tota non
haberet nisi unum esse, quælibet tamen partium eius
ab arca separata proprium esse habebit. & sic patet
quod secundum opinionem secundam oportet di-
cere quod in Christo est unum esse substantiale, secundum
quod esse est suppositi proprie, quæuis sit in eo mul-
tiplex esse accidentale.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod uiuere dicitur esse
quoddam specificatum per speciale essendi prin-
cipium, & ideo diuersitas uitæ consequitur diuer-
sitate principiorum uiuendi, sed magis respicit
ad suppositum subsistens.

AD II. dicendum, quod operatio suppositi non est
de integritate unitatis eius, sed consequitur eius
unitate, unde unius suppositi inuenimus multas
operationes secundum diuersa operationum prin-
cipia, quæ supposito insunt, sicut homo aliud opera-
tur lingua & manu: sed esse est id in quo funda-
tur unitas suppositi, unde esse multiplex præiudicat
unitati essendi.

AD III. dicendum, quod generatio temporalis
terminatur non ad esse suppositi eterni, ut sim-
pliciter per eam esse incipiat, sed quod incipiat esse
suppositum habens illud essentia suppositi huma-
næ nature.

AD QVARTVM dicendum, quod obiecto illa præ-
cedit de esse quod in actu animæ consistit, quia an
est, etiam de cæcitate queri potest.

ARTICVLVS III.

Verum in Christo sit tantum una filiatio.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod in
Christo non sit nisi una filiatio. Multiplicata. n.

A causa multiplicatur effectus; sed natiuitas est causa
filiationis. ergo cum in Christo sint duæ natiuita-
tes, erunt etiam duæ filiationes.

¶ 1. Præ. Impossibile est idem similiter manere, &
corrupti: sed supposito quod beata Virgo ante
Christi mortem mortua fuisse, corrupta esset filia-
tio, quia filius matris dicebatur, maneret tamen filia-
tio æterna, quia diceret filius patris, ergo alia filia-
tione dicitur Christus filius patris, & alia filius matris.

Sed diceret, quod est alius respectus, sed non alia
filiatio. Contra Filius est relatiuum secundum esse
& non tantum secundum dici: sed hominū odi rela-
tiua secundum Philosophum in præd. camētis, sūt
quorum esse est ad aliud se habere. ergo esse filia-
tionis est esse respectus quo refertur ad aliud, & ita
si sunt plures respectus, sunt plures filiationes.

¶ 3. Præ. In relatione nihil inuenitur nisi respectus
& causa, siue fundamentum respectus, sicut unitas
quantitatis est fundamentum relationis, quæ est æ-
qualitas; sed respectus sunt diuersi, quibus Christus
refertur ad patrem & matrem, fundamenta enim
horum respectuum, siue causæ, sunt diuersæ, scilicet ipse
natiuitates, nam filiatio est relatio originis. ergo
sunt plures filiationes in Christo.

SED CONTRA. Filiatio est relatio persona-
lis, sed in Christo est una tantum persona. ergo una
tantum filiatio.

C. RESPON. Dicendum, quod in Christo est una tan-
tum filiatio secundum rem, quamuis sint plures
respectus relatiui secundum rationem.

Ad cuius euidentiam sciendum est, quod in hoc
differt ad aliquid ab aliis generibus, quod alia gene-
ra ex propria sui ratione habent quod aliud sint, si-
cut quantitas ex hoc ipso quod est quantitas, aliqd
ponit, & similiter est de aliis: sed ad aliquid ex pro-
pria sui generis ratione non habet quod ponat ali-
quid, sed ad aliquid, unde inueniuntur quedam
ad aliquid, quæ nihil sunt in rerum natura, sed in
ratione tantum, quod in alijs generibus non cōtin-
git: & quamuis aliquid ex ratione sui generis non
habeat quod ponat aliquid, non tamen etiam habet
ex ipsa generis ratione quod nihil ponat, quia
sic nulla relatio esset aliquid in rerum natura, unde
ad aliquid non esset vnū de decem generibus, ha-
beret autem relatio quod sit aliquid reale, ex eo quod
relationem causat. Cum enim in aliquo inuenitur
aliquid reale, per quod alterum dependeat & com-
paretur, tunc dicimus realiter comparari, uel de-
pendere, uel referri, sicut æqualitas relatio realis po-
nitur ex uirtute quantitatatis, quæ æqualitatem causat.
Quia uero ex eodem res habet esse & unitatem,
ideo realis unitas relationis pensanda est ex ipso
relationis fundamento, uel causa, ut quia una est
quantitas, per quam pluribus sum equalis, in me
non est nisi una relatio realis æqualitatis habens re-
spectum ad plures.

Similiter, quia una natiuitate ex patre & matre
genitus fuit, una filiatione reali dicitur filius utrius-
que, quamuis multiplicentur respectus: sed in Chri-
sto non possumus dicere unam causam esse filia-
tionis, secundum quod refertur ad patrem, & ma-
trem, cum sint duæ natiuitates penitus disparatæ;
unde si esset aliquid quod filiationem tempore-
lem posset recipere quasi subiectum, oporteret
ponere in Christo plures filiationes. Nunc au-
tem filiatio est talis relatio, quæ non potest habe-
re pro subiecto nisi ipsum suppositum: in Chri-
sto autem non est nisi suppositum æternum,
quod quidem non potest esse subiectum alicuius
Quo dicitur S. Tho. H 4 tem-

Te. com. 17.

Art. 2. & 3. p. 1.
155. n. 5. o.

temporalis relationis. Quæcunque enim relationes temporales de aliquo æterno dicuntur, sunt relationes rationis, & non rei: unde filiationis, quæ Christus refertur ad matrem, non est realis relatio, sed rationis tantum, sicut & cætera quæ dicuntur de Deo ad creaturas. Non enim potest dici quod subiectum filiationis sit suppositum æternum, ratione humanæ nature, vel alicuius partis eius, sicut dicitur suppositum in mortis, vel passionis: quia sic ipsa humana natura, vel pars eius, esset primum subiectum filiationis, & denominaretur per ipsas, sicut contingit & de aliis accidentibus, quæ attribuntur Christo ratione humanæ nature. Filiationis vero nunquam denominatur nisi ipsum suppositum, nec potest aliud pro subiecto habere. Nihil tamen prohibet aliquas reales relationes inesse Christo ad Virginem, sicut cum dicimus, corpus Christi est originatum ex Virgine: sed ista relatio non habet rationem filiationis, nisi poneremus secundum primam opinionem, suppositum æternum esse aliud in Christo a creato.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ex natiuitate temporalis non innascitur filiationis realis, sed rationis tantum, quamuis Christus realiter sit filius Virginis: sicut Deus realiter est Dominus creature, quamuis in eo Dominum non sit relatio realis. Dicitur enim realiter Dominus propter realem potestatem, & sic dicitur Christus realiter filius virginis propter realem natiuitatem.

AD SECUNDVM dicendum, quod respectus relationis dependet ex termino ad quem aliquid refertur, & ideo destructo termino, respectus aufertur, sed tamen filiationis realis ad patrem remanet in Christo, etiam supposita morte matris.

AD TERTIVM dicendum, quod in illa philosophi descriptione, esse ponitur pro ratione essendi, secundum quod definitio dicitur realis secundum genus, quod est esse: unde non oportet quod habeat esse relatio ex respectu, sed ex causa respectus: ex respectu vero habet propriam rationem generis, vel speciei.

AD QVARTVM dicendum, quod quamuis sit respectus filiationis diuersus, & causa filiationis diuersa, sed tamen filiationes non possunt esse duæ, ratione iam dicta.

QVÆSTIO III.

ARTICVLVS V.

Utrum in Christo sint accidentia sine subiecto.

ar. a. c. & 3.
di. 8. ar. 5. ad
2. & ar. 225.
183.
3. p. q. 75. ar.
5. o. & q. 70.
2. 1. o. & 4. d.
11. q. ar. 9.

DEINDE queritur de Christo quantum ad species, sub quibus in sacramento altaris constituitur, utrum scilicet sint ibi accidentia sine subiecto: & uidetur quod non. Deus enim non potest facere contradictoria esse simul, uera: hoc autem esset, si ab aliquo remoueretur id quod est de sua definitione, cum ergo in definitione accidentis cadat esse in subiecto, quia accidentis esse est inesse, uidetur quod Deus non possit facere accidentia sine subiecto.

¶ 2. Præterea de eodem predicatur definitio & definitio, sed ens per se est definitio, vel descriptio substantie. Si ergo in sacramento altaris accidentia sunt per se non in subiecto, sequitur quod sint substantie, quod est absurdum.

¶ 3. Præterea, ex accidentibus non potest generari substantia: sed uideamus ex illis speciebus generari uermes & cineres, quod constat non generari ex corpore Christi, ergo accidentia non sunt ibi sine subiecto.

Sed diceret, quod generantur miraculose. Sed contra. Miracula ordinantur ad edificationem fidei: sed est scandalum, quod uermes exinde generentur, ergo non fit miraculose.

¶ 2. Præterea in sacramento altaris nihil debet esse inordinatum: sed contra ordinem quem Deus rebus impoluit, est accidens esse sine subiecto.

SED CONTRA. Sensus non decipitur in proprio sensibili, secundum Philosophum in 2. de anima: sed sensus iudicat sibi esse colorem, & saporem, & alia huiusmodi, ergo hæc accidentia sunt uere ibi, non autem sunt in corpore Christi sicut in subiecto, nec iterum in aere, cum neutrum sit natura effecti talibus accidentibus, ergo accidentia sunt ibi sine subiecto.

RESPON. Dicendum, quod accidentia sunt ibi sine subiecto, quod qualiter esse possit, hinc considerandum est, quia in omnibus causis ordinatis, secundum Philosophum in libro de causis, prima causa uehementius imprimitur in causam causam secundam, quam etiam causa secunda, unde fit ut causa prima non retrahat operationem suam ab effectu, & postquam causa secunda retraxit, ut dicitur ibidem in commento. Vniuersalis autem causa & prima omnium entium Deus est, non solum substantiarum, sed etiam accidentium. Ipse enim est creator substantiarum & accidentis, sed etiam procedunt ex eo quodam ordine. Nam mediis substantiæ principis accidentia producantur, unde secundum naturam ordinem accidentia a principis substantiæ dependent, ut sine subiecto esse non possint, tamen per hoc non excluditur, quin Deus quasi causa prima possit a accidentia in esse seruare substantiam remotam, & per hunc modum accidentia miraculose sunt in sacramento altaris sine subiecto, uirtute scilicet diuina ea tenentia esse.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cum dicitur, Accidentis esse, est in esse, vel qualitercumque ponat subiectum in definitione accidentis, intelligitur esse definitio per additionem, ut probatur in 7. me. cap. Et dicitur aliquid, quod est extra essentiam definitionis, sicut natus ponitur in definitione simi, hoc autem est propter naturalem dependentiam accidentis a subiecto, sed hoc non impeditur Deus potest accidentia sine subiecto conseruare, nec tamen sequitur contradictoria simul esse uera, quia subiectum non est de substantia accidentis.

AD II. dicendum, quod secundum Auicennam suam metaphysicam esse non potest poni in definitione alicuius generis & speciei, quia omnia particularia uniuertur in definitione generis, vel speciei, cum tamen genus, vel species non sint secundum unum esse in omnibus, & ideo hæc non est uera definitio substantie. Substantia est quod per se est, vel Accidentis est quod est in alio: sed est circuli locutio ueræ descriptionis, quæ talis intelligitur, Substantia est res, cuius nature debetur esse non in alio: Accidentis uero est res, cuius nature debetur esse in alio. Unde patet quod quamuis accidentis miraculose sit non in subiecto, non tamen pertinet ad definitionem substantie. Non enim per hoc eius nature debetur esse non in alio, nec egreditur definitionem accidentis, quia adhuc natura eius remanet talis, ut ei debeatur esse in alio.

AD III. dicendum, quod de his quæ generantur ex speciebus, ut uermibus, uel cineribus, aut aliquibus huiusmodi, sunt duæ opinioniones magis probabiles, quarum una est,